

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

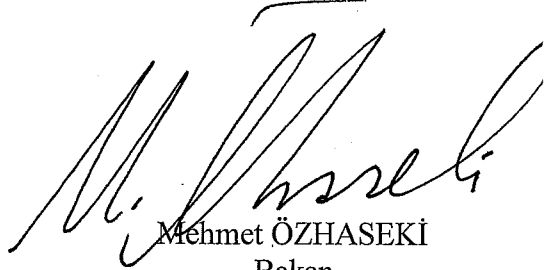
Sayı :30824082-610 — 8611 610
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

25 Ocak 2024

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Mehmet ÖZHASEKİ
Bakan

EK:

-Dosya (1 Takım)

7/6678
GK 58

**İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
SAYIN ÇİÇEK OTLU'NUN
TBMM 7/6678 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLAR**

SORULAR

Reis RS Enerji Elektrik Üretim San. ve Tic. AŞ tarafından, Rize ili, İkizdere ilçesi, Dereköy Köyü Mevkii, Kabahor Deresi üzerinde, İkizdere-Dereköy Hidroelektrik Santrali (HES) projesinin yapılması planlanmaktadır. Projeye ilişkin, 28-11-2023 tarihinde Halkın Katılım Toplantısı (HKT) düzenleneceği duyurulmuştur. Doğal-Sit Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı içerisinde kalan alanda yapılacak projenin inşasının 2 yıl 3 ay sürmesi planlanmaktadır. Ekonomik işletim süresi ise 49 yıl olarak belirlenmiştir. Kabahor Deresi üzerinde yer alan proje için 22-6-2023 tarihinde de yapılması planlanan Halkın Katılım Toplantısı (HKT), Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından iptal edilmişti. İkizdere Vadisi, 13-08-2020 tarihinde kısmen Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı ve kısmen "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiştir. Dünyada öncelikli korunacak 200 ekolojik bölgeden biridir. Elektrik üretim tesislerinin yapım ve işletilmesinin özel sektöre bırakılması ve Elektrik Piyasası Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM) uygulamasıyla Doğu Karadeniz'de plansız, doğayı ve bilimi yok sayan bir anlayışla çok sayıda hidroelektrik santral kurulmuştur.

HES'lerin (Hidroelektrik Santral) kurulduğu alanda su varlıklarının kullanımı 49 yıllığına şirketlere devredilmektedir. Akarsuların şirketler tarafından kullanılması, halkın su hakkını engellenmekte, vadilere küçük kollardan gelen su yaz aylarında tamamen kurumakta, vadilerdeki ekolojik denge bozulmaktadır. Suda yaşayan bütün canlıların, hayvanların yaşamı tehlikeye girmekte, doğal yaşam yok olmakta, tarımsal üretim yapılamaz hale gelmektedir. HES'lerin neden olduğu iklim krizi nedeniyle Karadeniz Bölgesi'nde meydana gelen seller nedeniyle can ve mal kayıpları yaşanmaktadır. Birçok insan, HES'lerin neden olduğu yıkımlardan dolayı yaşam alanlarından göç etmek zorunda kalmıştır. Su varlıklarının yok olmasının yanısıra projelerin yapılacağı alanda HES için açılacak yollarda patlatılacak dinamitler, kesilecek milyonlarca ağaç telafi edilemeyecek ekolojik yıkımlara neden olacaktır. İkizdere Dernekler Federasyonu ve yöre halkı; Kabahor Deresi'nde canlı hayatının biteceğini, yeryüzünün cenneti olan vadinin yok edilmeye çalışıldığını açıklayarak, vadinin doğasını bozacak projeye karşı mücadeleyi sonuna kadar sürdüreceklerini belirtmişlerdir.

Bu bağlamda;

- 1- Kabahor Deresi üzerinde yer alan İkizdere-Dereköy Hidroelektrik Santrali (HES) Projesi'nin 22-6-2023 tarihinde de yapılması planlanan Halkın Katılım Toplantısı (HKT) iptal edildiği halde tekrar gündeme alınmasının gerekçesi nedir?
- 2- HES'lerin, (Hidroelektrik Santral) insanların suya erişimlerini engellediği, ormanlara, tarımsal alanlara, korunacak alanlarına zarar verdiği ve sel gibi afetlere, can ve mal kayıplarına neden olduğu dikkate alınarak İkizdere-Dereköy Hidroelektrik Santrali (HES) Projesi iptal edilecek midir?

- 3- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EDPK) verilerine göre  kizdere Vadisi'nde 26 adet Hidroelektrik Santrali (HES) Projesi olduğu, enerji ihtiya ı olmadığı bu projenin rant amacıyla yapımına izin verildiği iddiasına ilişkin açıklamanız var mıdır?
- 4- Karadeniz'de HES'lere (Hidroelektrik Santral) bağlı yaşanan heyelanlar gibi telafisi olmayan felaketlerin, plansız ve bilimsellikten uzak, çevresel etkileri göz ardı edilerek yapımlarından kaynaklandığı görüşlerine ilişkin Bakanlığınızın yaptığı bir çalışma var mıdır?
- 5- Projenin tarımsal alanlara ve orman alanlarına vereceği zararlar için ilgili kurumlarla işbirliğiniz var mıdır?
- 6-  kizdere'de HES'lerin g   gibi neden olduğu sosyal ve kültürel etkileri üzerine bir araştırma yapılmış mıdır? Varsa kamuoyu ile paylaşılacak mıdır?
- 7- HES'lerin (Hidroelektrik Santral) bulunduğu alanda elektrik iletim hatları nedeni ile oluşacak elektrik ve manyetik alanların  evre ve halk sağlığı üzerinde olumsuz etkileri üzerine yapılmış bir çalışmanız var mıdır?
- 8- Hidroelektrik Santrali (HES) Projesi'nin ekonomik getirisi, doğaya, canlılara ve insan yaşamına verdiği zararları telafi edecek midir? Uzun vadede HES projelerinin ekonomik ömürleri tamamlandığında çevrenin, doğanın eski haline getirilmesi için ilgili Bakanlıklarla işbirliğiniz ve geliştirdiğiniz bir proje var mıdır?

CEVAPLAR

Reis RS Enerji Elektrik  retim Sanayi ve Ticaret Anonim şirketi vekili tarafından, "Rize İli,  kizdere İlçesi'nde kurulması planlanan Doğu Karadeniz Havza Master Plan Raporu'nda yer alan 81,76 MWm / 79,33 MWe kurulu gücündeki ' kizdere Dereköy Hidroelektrik Santrali (HES) ' Projesi kapsamında yürütülen  evresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) sürecine ilişkin 22/06/2023 tarihinde Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılım Toplantısı'nın yapılacağı ilan edilmiştir. Bu süreçte, Bakanlığımız Tabiat Varlıkları Genel Müdürlüğü'ne proje hakkında görüş sorulmuş olup, cevabi yazısı ile projeye ilişkin değerlendirmelerinde "Korunan Alanların Tespit, Tecil ve Onayı'na İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmeliğe ve 69 Sayılı Doğal Sit Alanlarında Planlanan Hidroelektrik Santralleri (HES) Projeleri'nin Gerçekleştirilmesi Yönelik İlke Kararı'na gelen yürütmenin durdurulması ve iptal kararları doğrultusunda söz konusu projeye ilişkin dava süreci tamamlanana kadar değerlendirme yapılamayacağı" ifade edilmiştir.

Bu çerçevede, söz konusu projeye ilişkin dava süreci tamamlanana kadar değerlendirme yapılamayacağı anlaşıldığından 22/06/2023 tarihinde, saat 10:00'da Rize İli,  kizdere İlçesi,  kizdere  ğretmenevi Toplantı Salonu'nda yapılacağı bildirilen Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılımı Toplantısı iptal edilerek, ileri bir tarihe tehir edilmiştir.

Mezk r ÇED sürecine ilişkin 22/06/2023 tarihinde yapılacağı ilan edilen Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılım Toplantısı'nın iptal edilerek ileri bir tarihe ertelenmesine dair; Rize İdare Mahkemesi'ne Bakanlığımız aleyhine açılan davada, verilen ara kararda davacının yürütmenin durdurulması talebinin reddine hükmedilmiştir.

Akabinde ara karara davacı tarafça itiraz edilmiş ve Samsun Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi'nin kararıyla davacı tarafın itirazının kabul edilerek dava konusu işlemin yürütülmesinin durdurulmasına kesin olmak üzere karar verilmesi üzerine, 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesi uyarınca, yürütmenin durdurulması kararının icaplarına göre işlem yapılması hususunda Bakanlığımızca iptal edilen Halkın Katılımı Toplantısı'na (HKT) yeniden toplantı tarihi verilerek 28.11.2023 tarihinde Rize ili'nde gerçekleştirilen Halkın Bilgilendirilmesi ve Sürece Katılımı Toplantısı'nda yöre halkına projeye ilişkin bilgilendirmeler yapılmıştır.

Projeye özel format verilmesi halinde iklim değişikliğine etkileri ve diğer çevresel etkileri ile ilgili proje özelinde oluşturulan komisyon üyelerince de gerekli değerlendirmeler yapılarak, komisyonda yer alan kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda Çevresel Etki Değerlendirmesi ÇED Yönetmeliği'nin Ek-5'deki Duyarlı Yörelere Listesi de dikkate alınarak Bakanlığımızca ÇED Olumlu Kararı / ÇED Olumsuz Kararı / İptal Kararı verilebilmektedir.

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED), gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları içermektedir.

Projenin İnceleme Değerlendirme Komisyonu üyeleri arasında Rize Valiliği (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü) ve Tarım ve Orman Bakanlığı (Orman Genel Müdürlüğü) de yer aldığından ÇED süreci kapsamında gerekli değerlendirmelerin yapılması sağlanacaktır.

Proje sahalarının etrafı genel olarak ormanlık alanlardan oluşmaktadır. Projede suyun depolanmaması ve tarımsal alanların kullanılmaması sebebiyle yine projenin yapılması halinde bölgede daha evvelce yapılan Hidroelektrik Santralleri (HES) projelerinden de anlaşılacağı üzere, büyük ölçekli bir göç beklentisi öngörülmemektedir.

Bakanlığımızca değerlendirilen İkizdere-Dereköy Hidroelektrik Santrali (HES) (81,76 MWm / 79,33 MWe) Projesi kapsamında proje üniteleri içerisinde enerji nakil hatları bulunmadığından projede entegre olarak değerlendirme yapılmamış olup, projede üretilen enerjinin sisteme verilmesinde ENH planlanması durumunda ilgili mevzuatlar kapsamında ilgili kurumlar tarafından ayrıca değerlendirilme yapılması gerekmektedir.

HES'lerin ekonomik ömürleri tamamlandığında çevrenin, doğanın eski haline getirilmesi için işletme faaliyete kapandıktan sonra olabilecek ve süren etkiler ile bu etkilere karşı yapılacak arazi ıslahı ve rehabilitasyon çalışmaları, izleme ve kontrol programı, ömrünü tamamlamış olan ünitelerin bertarafına ilişkin bilgi, çevreyi etkileyebilecek olası sorunların belirlenmesi, alıcı ortamla etkileşimi, kümülatif etkilerin belirlenmesi, çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin azaltılması için alınacak önlemler ve gerekli çalışmalar projeye özel format verilmesi halinde yetkili müşavir firma tarafından hazırlanacak ÇED Raporu'nda ayrıntılı olarak değerlendirilmektedir.